

Missgynnar Vetenskapsrådet ekonomiämnen?

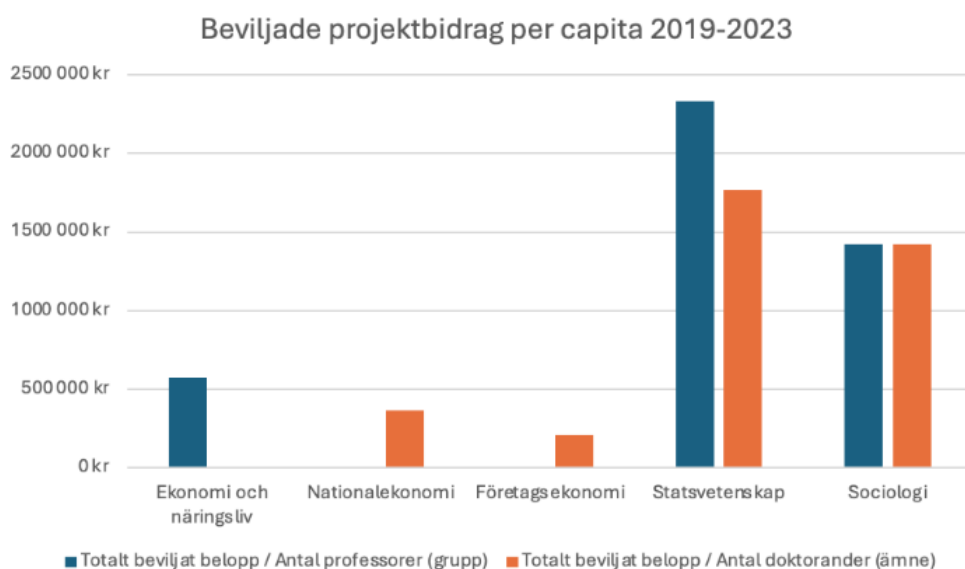
Tidningen Curie den 12 november 2024

Vi har tittat närmare på Vetenskapsrådets statistik över hur mycket pengar olika samhällsvetenskapliga ämnen har tilldelats under åren 2019–2023. I vår granskning har vi jämfört ekonomiämnen med statsvetenskap och sociologi, två närliggande ämnen som studerar liknande samhällsfrågor.

Under perioden delade Vetenskapsrådet totalt ut 421 miljoner kronor till forskningsgruppen ekonomi och näringsliv, medan forskningsgrupperna statsvetenskap och sociologi fick 554 respektive 553 miljoner kronor.

Tittar vi på de enskilda forskningsämnena ser situationen ännu värre ut. Under perioden tilldelades de två största ekonomiämnena, nationalekonomi och företagsekonomi, totalt 95 respektive 48 miljoner kronor i projektbidrag, medan motsvarande siffra för ämnena statsvetenskap och sociologi var 224 respektive 184 miljoner kronor. Förra året tilldelades statsvetenskap mer än fem gånger så mycket medel i projektbidrag som nationalekonomi. Vad beror detta på?

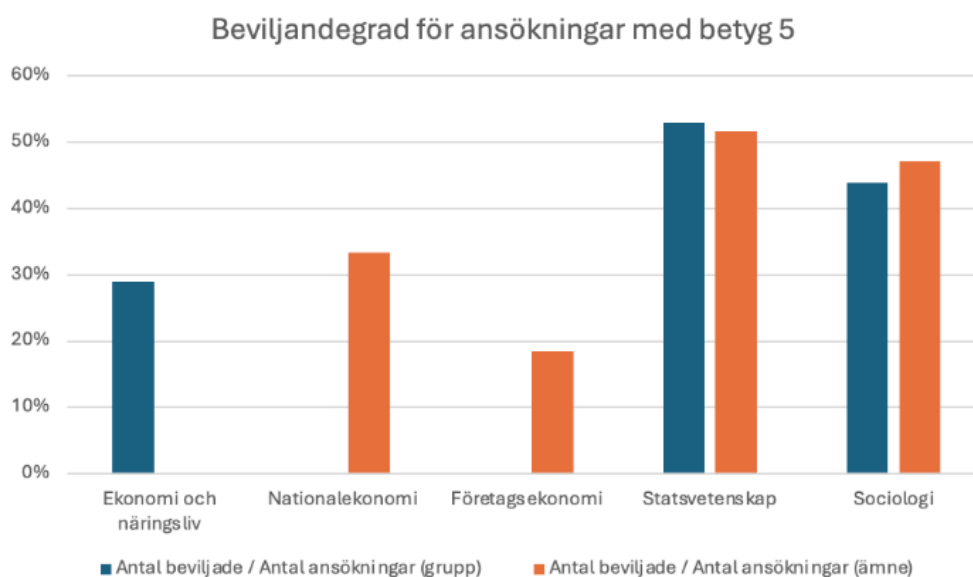
En förklaring är att forskare inom ekonomiämnena är mindre benägna att söka projektbidrag från Vetenskapsrådet än forskare inom sociologi och statsvetenskap. Ekonomiforskare sökte visserligen något fler bidrag totalt sett under 2019–2023 (457 ansökningar för ekonomiämnena jämfört med 389 för statsvetenskap och 442 för sociologi). Men i förhållande till ämnenas storlek är det ändå relativt få forskare inom ekonomiämnena som söker medel från Vetenskapsrådet – räknat i antal professorer är ekonomi och näringsliv mer än tre gånger så stort som statsvetenskap och mer än dubbelt så stort som sociologi.

Beviljade bidrag för 2019-2023 för ekonomiämnena, statsvetenskap, sociologi

Det lägre söktrycket per forskare inom ekonomiämnen är dock inte den enda förklaringen till att forskare inom sociologi och statsvetenskap tilldelas mer projektbidrag från Vetenskapsrådet. Forskare inom ekonomiämnen som söker forskningsmedel har också en något lägre beviljandegrad än forskare inom sociologi och statsvetenskap. Totalt sett beviljades 11 procent av projektansökningarna för ekonomi och näringsliv, att jämföra med 14 procent för statsvetenskap och 12 procent för sociologi.

Skillnaden blir dock ännu större om vi justerar för kvalitetsskillnader mellan ämnena genom att jämföra beviljandegraden för ansökningar som har fått samma betyg. Vetenskapsrådet ger ansökningarna ett sammanfattande betyg, från ett ("svag") till sju ("enastående"). Så gott som alla ansökningar med betyget sex eller sju beviljas medan majoriteten av alla ansökningar med betyget fyra eller lägre avslås. Om vi tittar på beviljandegraden hos de ansökningar som har fått betyget fem kan vi konstatera att endast 29 procent av dessa ansökningar beviljades inom ekonomi och näringsliv, medan motsvarande siffra var 53 procent för statsvetenskap och 44 procent för sociologi. En ansökan med samma betyg har alltså betydligt lägre chans att beviljas inom ekonomiämnen.

Beviljandegrad för ansökningar med betyg 5 under 2019-2023 för ekonomiämnen, statsvetenskap, sociologi

Man kan fråga sig om kvaliteten hos en ansökan med betyget fem skiljer sig systematiskt åt mellan beredningsgrupperna så att en ansökan inom ekonomiämnen inte behöver vara lika bra för att tilldelas betyg fem? Vetenskapsrådet har dock en rigorös process för att säkerställa likvärdighet i betygssättningen.

Dessutom finns det inget som tyder på att svensk ekonomiforskning skulle vara avsevärt sämre än svensk statsvetenskap eller sociologi. Europeiska forskningsrådet (ERC) är Vetenskapsrådets motsvarighet på EU-nivå och har en rigorös bedömningsprocess för sina bidrag. Under perioden 2019–2023 fick 31 svenska forskare i samhällsvetenskap och humaniora något av deras prestigefulla

bidrag. Sex av dem var nationalekonomer, tre var statsvetare och fyra var sociologer. Om vi tolkar ERC-anslag som ett mått på kvalitet borde svensk nationalekonomi alltså få mer resurser än statsvetenskap och sociologi, inte mindre.

Vår tolkning är således att forskningsämnena ekonomi och näringsliv systematiskt missgynnas då Vetenskapsrådet fördelar projektbidrag.

Vad detta beror på kan vi bara spekulera om, men en gissning är att det kan ha att göra med de olika beredningsgruppernas sammansättning och fördelningen av medel mellan de olika grupperna. Medan statsvetenskap och sociologi är de dominerande ämnena i sina respektive grupper inkluderar beredningsgruppen för ekonomi och näringsliv två stora ämnen som dessutom är metodologiskt väldigt olika. Kanske kan det leda till en oenighet kring kvalitet som gör att en ansökan med betyget fem har en lägre sannolikhet att beviljas i denna grupp än i de mer homogena grupperna. Eller så har ekonomigruppen konsekvent tilldelats mindre medel att fördela.

Att forskare inom ekonomiämnena tenderar att söka bidrag från Vetenskapsrådet i lägre omfattning kan bero på att ekonomiforskare har fler alternativa finansieringskällor. Men det kan också bero på att de känner sig missgynnade av Vetenskapsrådet, i linje med vad vi har dokumenterat ovan.

Vi uppmanar därför Vetenskapsrådet att undersöka varför ekonomiämnena får jämförelsevis lite forskningsmedel. Behöver fördelningen av projektbidrag mellan olika ämnesområden reformeras?

Olle Hammar
Erik Mohlin